

ROELAND SCHERFF OVER DE WAARDE VAN MUZIEK:

‘Muziek betreft mensen bij de kerkdienst’

We ontmoeten elkaar in de Tituskapel, op de werkplek van Roeland Scherff. We zitten in de ruimte die zondags voor de crèche wordt gebruikt. Twee grote speakers staan opgesteld in de hoeken. Een elektrische piano, twee gitaren en microfoons staan klaar voor de repetitie van *Ingewikkeld Kind*: een muzikale vertolking van het kerstverhaal. Een laptop en allerlei knoppenkasten maken het plaatje van deze muziekstudio in de crèche compleet. Een gesprek over zijn kerkmuziekprojecten en over de waarde van muziek in de kerk.

Je bent met een interessant project bezig voor de psalmen in de kerk: Psalternatief. Hoe komt een popmuzikant ertoe om de Geneefse psalmen geschikt te maken voor bands?

‘Dat lijkt natuurlijk heel raar: ik ben opgeleid voor moderne muziek en dan ga ik aan de slag met eeuwenoude psalmmelodieën. Maar pop is een kunststroming die overal wat vandaan haalt. Als je zo naar de psalmen kijkt, zijn die ook een bron waarmee ik als muzikant iets kan. De melodieën van de psalmen bieden veel ruimte om mee aan de slag te gaan. Ze zijn ook uitdagend, soms is het puzzelen om ze ritmisch en harmonisch geschikt te maken voor een muziekteam in de kerk. Wat ik nu zie, is dat de Geneefse psalmmelodieën steeds minder gezongen worden in kerken, omdat er minder organisten zijn en de band zich geen raad weet met deze muziek. Daarmee is dit project begonnen. Ik vind het zonde als deze muzikale traditie zou verdwijnen uit de gereformeerde kerken. Als kind zong ik de psalmen nog elke week.

De psalmmelodieën zitten al vijfhonderd jaar in het DNA van de kerk, dat zegt wel iets. Ze hebben een tijdloze waarde, dat wil ik helpen vasthouden. Over vijftien jaar zijn er geen organisten meer in veel kerken. Als de band dan geen psalmen kan spelen, verdwijnen >>

Roeland Scherff is gitarist, toetsenist en songwriter en heeft popmuziek gestudeerd aan het conservatorium. Hij werkt momenteel aan drie muzikale projecten: *Volk om een vreemd verhaal* (Pasen), *Ingewikkeld kind* (Kerst) en *Psalternatief*: Geneefse psalmen omzetten naar muziek voor de band. Daarnaast is hij kapelmeester in de Tituskapel, is hij docent aan het conservatorium en geeft hij privé-muzieklessen. Ook geeft Roeland cursussen en coaching aan kerkmuzikanten.

t ituskapel

deze melodieën uit de diensten. De gereformeerden willen weleens tradities omvergooien, denk aan de beeldenstorm. We mogen ook verbinding zoeken met de kerk van alle eeuwen. Het voordeel van de psalmen is dat het er maar honderdvijftig zijn. Met de hoeveelheid liederen en bundels van vandaag is het onmogelijk om nog een vaste canon aan liederen te hebben die iedereen kan meezingen. De psalmen daarentegen herinner je je nog op je oude dag. Als de nieuwe generaties de psalmen kennen, kunnen ze die met hun opa en oma samen zingen. Het bijbelboek Psalmen is al duizenden jaren oud, dat blijft de bron en ik vind het fantastisch dat dit steeds opnieuw geschikt wordt gemaakt om te zingen. Of dat nu met Geneefse psalmen is of met *Psalmen voor Nu*. Sommige Geneefse psalmen hebben een moeilijke melodie. Doordat er een verschillend aanbod is om de psalmen te zingen, is er afwisseling mogelijk. Je kunt kiezen tussen verschillende soorten muziek, maar ook tussen verschillende bewoordingen.'

» 'Met verschillende muziekstijlen bedien je meerdere groepen gemeenteleden' «

Wat is de waarde van muziek in de kerk?

'Muziek kan mensen op een laagdrempelige manier betrekken in de dienst. Het is een krachtig middel om teksten te onthouden. Het helpt ook om de emotionele lading van de tekst te onderstrepen. Dat de kerkbezoeker kan participeren, vind ik wel het belangrijkste van muziek in de kerk. Waar de predikant een monoloog houdt, kunnen de bezoekers met de liederen meezingen en meedoen. Bovendien raakt muziek ons in onze emoties. Daarom moet muziek gemakkelijk zijn om mee te zingen en herkenning geven. Hoewel muziek ook af en toe verrassend of zelfs ongemakkelijk mag zijn. Dat zet je aan het denken. Muziek ondersteunt ook de preek. Niet iedereen luistert tot het einde, dan helpt een lied om de boodschap van de preek over te brengen of te laten beklijven. Wat muziek bijzonder maakt, is dat het mensen raakt. Het kan een verhaal vertellen en in vervoering brengen. Harmonie in de muziek helpt bijvoorbeeld om in vervoering te komen. Daarmee moeten we wel voorzichtig omgaan, er is natuurlijk een gevaar van manipulatie. Maar een preek kan ook manipuleren. Daarom vind ik het belangrijk om verschillende mensen aan het woord te laten in een dienst en niet alleen de predikant. In de muziek is afwisseling heel belangrijk. Niet alleen door verschillende

manieren van psalmen zingen, maar ook door te kiezen voor muziek uit andere repertoires. Door verschillende muziekstijlen aan te bieden, bedien je meerdere groepen gemeenteleden.

Welke muziek raakt, is voor iedereen persoonlijk. Daarom pleit ik voor diversiteit in de liturgie. Hoewel het geen prettige overgang is als we van de band meteen doorgaan naar een lied met het orgel of andersom. Hoe mensen geraakt worden en hoe ze dat uiten, is ook voor iedereen anders. De een zit stil te luisteren, de ander heft zijn handen omhoog, iemand pinkt een traan weg. Die ruimte moet er zijn. De rol van de aanbiddingsleider is om de emotie of boodschap voor te doen, zonder dwingend te zijn.'

Hoe maak je muziek waarbij mensen kunnen meezingen?

'Er is altijd spanning tussen professionaliteit en participatie. Je kunt nog zo'n goede muzikant zijn, je staat uiteindelijk in dienst van de gemeente. Bij je muziekkeuze kijk je dus naar de behoeften in jouw gemeente, maar ook naar andere factoren, zoals het gebouw. Een galmend

kerkgebouw leent zich minder voor een drumstel, bijvoorbeeld. Tenzij je als drummer weet hoe je met die galm rekening kunt houden in je spel. Syncopische muziek, die ritmisch al lastig te zingen is met een grote groep, en een galmende kerk maken het extra moeilijk. Laat je niet te veel beperken door de muziekinstrumenten die je tot je beschikking hebt. Je kunt ook Opwekkingsliederen zingen bij een orgel en psalmen met de band. Bij de liedkeuze moet de liturg met veel dingen rekening houden. De muzikanten moeten goed overweg kunnen met de gekozen liederen en het moet aansluiten bij de inhoud van de dienst. De gemeente is een steeds gemêleerder publiek qua traditie en taal, daarmee houd je ook rekening bij het maken van de muziekkeuze. Dat zorgt voor variatie in de diensten en geeft ook een uitdaging. Niet iedereen vindt het prettig om een lied met veel herhalingen te zingen, zoals in sommige aanbiddingsmuziek of liederen uit Taizé. Anderen zingen minder graag de Geneefse psalmen. Ik vind het mooi als af en toe iemand op het podium gaat staan om uit te leggen waarom een bepaald lied hem of haar raakt. Zo kunnen we van elkaar leren en haal je mogelijke onvrede weg. Hoe een muzikant de aanbidding leidt, is belangrijk. Een band voor in de kerk neigt soms meer naar performance. Soms hoor je de band zo hard dat je jezelf niet meer hoort zingen, dan gaat het gevoel van samenzang weg. Het voordeel van een organist is dat hij onzichtbaar is; hij kan geen show weggeven op het podium. Laatst heb ik hiermee geëxperimenteerd door zelf tussen de mensen te gaan zitten met mijn gitaar en de versterker om te ervaren hoe het is om onderdeel te zijn van de gemeente tijdens het spelen. Ik vond het prettig dat ik samen met de gemeente kon zingen, maar miste ook wel het oogcontact dat ik heb als ik voorin sta te spelen.'

Hoe maak je muziek die het heilige aanraakt?

'Ik heb moeite met het woord 'heilig', als heilig een eigenschap is die alleen bij God hoort, is muziek per definitie niet heilig. De term heilig wordt in de discussie over muziek in de kerk vaak gebruikt om een bepaalde stijl af te wijzen, dat vind ik gevaarlijk. In mijn optiek bepaalt de intentie van muzikanten of muziek als heilig ervaren kan worden. Metal of techno kan ook heilig zijn. Alleen God kan toetsen wat de intentie van de muzikanten of gemeente is.'

Is er ruimte voor rauwe teksten in kerkmuziek?

'Rauwe teksten en klachten, graag! De kracht van bijvoorbeeld de psalmen is hun veelkleurigheid. Ze gaan al zo lang mee, omdat er zoveel verschillende emoties in zitten. Tegelijk moet je voorzichtig ermee omgaan. Soms gaat het over een heftige depressie of over het

inslaan van kaken. Als je zo'n lied op het programma zet, leg je mensen nogal wat in de mond. Ingewikkeld kind vind ik wat dat betreft een mooi project. Deze muzikale vertolking van het kerstverhaal zoekt de rand op van de meer rauwe werkelijkheid van ons bestaan. Kerst associëren we met liefde, warmte en licht. Maar Jezus werd geboren in armoede, er kwamen vieze herders op bezoek en in Bethlehem werden kinderen vermoord. Dat laten we terugkomen in de muziek, soms is die stevig, hard of met dissonanten. Het project is ontstaan in de Tituskapel en de stijl is niche. Het zal mensen aanspreken die talig zijn, verrast willen worden door de Bijbel en van alternatieve popmuziek houden. We zijn uitgenodigd om bij meerdere kerken een optreden te geven. Soms verweven we de muziek in een kerkdienst.

>> 'Rauwe teksten en klachten in kerkmuziek, graag!' <<

Terug bij de psalmen. Ik ga naar de kerk om God te aanbidden met muziek en dan zingen we een Geneefse psalm, daarmee kan ik niets. 'Loof de Heer want Hij is goed' zingen op een gedragen toon, dan loof ik Hem niet met hart en ziel. Ik zou meer in vervoering willen raken dan wat zo'n Geneefse melodie mij biedt. 'Ik zal je een psalm laten horen op de gitaar en kijk dan wat je ervan vindt.

Samen zingen we Psalm 25, ik moet even wennen, want ik ken de vrijgemaakte berijming niet. Maar Roeland slaat een akkoorden aan in een lekker ritme en daar sta ik toch bijna te swingen: 'HEER, wijs mij toch zelf de wegen waar mijn voeten veilig gaan'.

ANKE NIJDAM IS JOURNALIST

Meer weten over Roelands kerst- en paasprojecten?

Kijk op:

www.volkomeenvreemdverhaal.nl.

Scan de QR-code voor een

introductie op het *Psalternatief*.

